

En återblick på en bortgången världsklättrares banbrytande gärning

Erhard Loretan föddes 28 april 1959 i Bulle (den schweiziska kantonen Freiburg) och levde i landsbyn Cresuz tills han på 52-årsdagen föll till sin död under guidning.

Vid 11 års ålder klättrade han ett riktigt berg, vid 13 den första nordväggen och 15 år gammal klättrade han östväggen på Doldenhorn (3645 meter).

I slutet av 70-talet hade han klättrat merparten av de klassiska lederna i Mont Blanc-massivet och efter en vinter i Cervinia, drog han 1980 till Anderna och gjorde tre nytureer tillsammans med bestigning av Pallcaraju, Ranrapalca, Caras, Artesonraju och Huascarán. 1981 fullgjorde han sin schweiziska bergsguidesutbildning. Han ansågs vid utgången av 90-talet vara en av 80-talets visionärer, som fortfarande klättrade. Bland andra storheter inom Himalaya-klättringen var han erkänd för att gå snabbt på hög höjd.

Gediget CV

Hans största genomförda prestationer anses nog vara dessa:

1982: Bestigning i alpin stil av Nanga Parbat via Kinschoferleden, en markant stilförbättring jämte 1962, när tyskarna etablerade leden med bl.a. ett spel strax under läger 2.

1983: Världens andra "trippel" av 8 000 metersberg; Gasherbrum I och II samt Broad Peak via normalvägarna på 13 dagar tillsammans med andra schweizare.

1984: Travers av Annapurnas tre huvudtoppar (7 km över 7 500 höjdmeter) med insteg från sydsidan upp Roc Noir och nerstigning av "Dutch Rib" på nordsidan i alpin stil, tillsammans med Norbert Joss. Otroligt krävande att klättra upp. Än mer sattes den klättertekniska förmågan och uthålligheten på prov vid nerstigningen.

1985: "Vinterbestigning" av Dhaulagiris östvägg i alpin stil tillsammans med Jean Troillet och Pierre-Alain Steiner, utan ryggsäckar och med ett litet kök samt mat/dryck i fickorna, 36 timmar till toppen, därefter 10 timmar ner. (De var på toppen 8 december, vilket tidsmässigt är utanför vinterdefinitionen.)

1986: Tillsammans med en av de stora innovatorerna – Pierre Beghin – samt replagskamraten Jean Troillet, inleddes den snabba bestigningen av Japanska couloiren och Hornbein couloir från bergschrund på Rongbuk-glaciären. Beghin vände vid ca 8 300 m, de andra två nådde toppen av Everest efter 39 timmars aktivitet på berget och glisserade ner på 3 timmar (en radikal stilförbättring jämte den japanska expeditionen, som etablerade leden 1980). De verkar tidsmässigt haft tajt marginal till en stor lavin, som rensade bergssidan dagen efter deras återvändande till Rongbukglaciären.

I Schweiz klättrade han samma år 38 toppar på 19 dagar med André Georges (en källa säger 41 toppar varav 33 var över 4 000 moh). Det var denna kombination av hög klätterteknisk kapacitet och gedigen fysisk uthållighet, som var basen för hans fantastiska höghöjdsprestationer!

1988: Nytur på Nameless Tower med Kurtyka (Polish/Swiss route).

1989: 13 nordväggar i alperna (Bernese Oberland) inklusiva Ei-

gers nordvägg på 13 dagar med André Georges

1990: Extrem snabb (22 timmar!) nytur på Shisha Pangmas sydvägg och på samma resa en nytur på Cho Oyu sydvästvägg. Båda nytureerna klättrades tillsammans med W. Kurtyka och J. Troillet i suverän "non-stop" alpin stil.

Andra imponerande bedrifter inkluderar en nytur solo på Mont Epperly (4700 meters) Antarktis, 1994, och förstabestigningen av Mount Loretan, Antarktis, 1995.

1995 hade han med bestigningen av Kangchenjungas normalvägg klättrat alla 14 huvudberg över 8 000 meter utan syrgas, den andra att göra så och knappast "second" i fråga om stil vara sig till Reinhold Messner eller Jerzy Kukuczka.

Få misslycklanden

Normalvägsklättringarna gjordes generellt innan de blev handikappanpassade med stora mängder fasta rep. Han ogillade att använda replagsteknik och föredrog snabba bestigningar, vilket minimerade riskerna med höghöjdsklättring.

Det han misslyckats med är internationellt stora projekt, varav två fortfarande är ofullbordade (!) och den tredje – västväggen på K2 - enbart är gjort i tung belägringsstil.

1992: Försök på K2:s västvägg med Wojciech Kurtyka (klättrat i belägringsstil av ryssar 2008).

1994: Traversen från Lhotses topp över mittoppen till Lhotse Shar med en fruktad lavinexponerat nerstigning vid Island Peak. Han bedömde förhållandena olämpliga efter några hundra meters travers från huvudtoppen och nöjde sig med bestigningen av Lhotse via normalvägen.

1997: Nanga Parbat via Mazonoryggen (som leder till högt upp på Diamirväggen) med Wojciech Kurtyka.

Stilen fick dock tragiska konsekvenser, när han 1986 med vännen Pierre-Alain Steiner försökte sig på nytur på Cho Oyu. Dåligt väder tvang dem vända och Steiner föll 200 meter och dog som följd av skadorna, efter att Loretan fyra dagar senare fått fram hjälppersonal. (Vi som klättrade i Chamonix på 80-talet minns nog Steiner även som klätterkamrat till Michel Piola.)

Efter den fruktansvärda tragedin, då han skakade sin 7 månader gamle son till döds valde han att sedan gå ut i offentligheten och informera om den sårbarhet, som småbarn har i nackmuskulaturerna.

Med Jean Ammann författade han boken Den Bergen verfallen (In love with the mountains) med fotografier på och från de högsta topparna på jorden, i vilken han inledningsvis skrev: "What can provoke more enthusiasm in a young man, than discovering a passion which will fulfill his whole existence? As for climbing, is it not the best way of reaching heaven, as much physically as spiritually. I have taken the decision to live intensely, flirting with risk. I am always asked why I climb - the answer is found in the pictures I have taken - they open a window onto my experiences".

Jag utväxlade några e-postmeddelande med honom under 2010 med förhoppning att få honom hit som föredragshållare. 10 år tillbaka sa Torbjörn Winter, att han talade schweizer-engelska, men hade fantastiska bilder.

Om vi idag kan förstå hans syn på klättring, kan det inspirera till framgång. Han var en stor klättrare och saknas av många.

A. Rafael Jensen

